

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

MO YAN

Baladele usturoiului din Paradis

Traducere din chineză și note de
LUMINIȚA BĂLAN

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Ionescu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Emilia Ionașcu, Carmen Petrescu

Tipărit la R.A. Monitorul Oficial

MO YAN
TIANTANG SUANTAI ZHI GE
Copyright © 1988, Mo Yan
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2013, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MO YAN

Baladele usturoiului din Paradis / Mo Yan; trad.: Luminița Bălan. – București:

Humanitas Fiction, 2013

ISBN 978-973-689-656-9

I. Bălan, Luminița (trad.)

821.581-31=135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382; 0723 684 194

Capitolul 1

*Dragi consăteni, cu luare-aminte ascultați
Cum vă vorbește Zhang Kou azi
Și despre lumea noastră și despre Paradis,
Despre ogoare întinse și îmbelșugate
Și râuri cristaline, ce alunecă la vale.
Aici crescut-au fete mândre și băieți frumoși.
Ei pentru usturoiul alb să trudească au ales...*

Fragment din balada interpretată de Zhang Kou, menestrelul orb din județul Paradis

1

— Gao Yang!

Soarele ardea nemilos în miezul acelei zile. După atâta amar de vreme secetoasă, între cer și pământ hălăduia un nor de praf îmbâcsit, purtând până departe izul de usturoi rânced. Un cârd de ciori negre ca smoala trecu pe deasupra curții și așternu în zbor o umbră cenușie pe pământ. Oamenii n-apucaseră încă să lege în funii usturoiul cules, ci îl lăsară în grămezi răzlețe, ca să se usuce în bătaia soarelui, așa că nu-i de mirare că la tot pasul mirosul greu se răspândea în valuri. În odaia principală, Gao Yang ședea pe vine lângă o măsuță joasă, cu un bol de supă de usturoi în mână. Își arcuise sprâncenele, chinându-se să-și înfrâneze greața care se ridica din străfundul stomacului. Dădu să mai soarbă o gură când pe neașteptate un strigăt plin de îngrijorare se făcu auzit dinspre poarta dărăpănată, lăsată deschisă. Recunoscui pe dată vocea lui Gao Jinjiao, primarul satului, care îl chema pe nume.

Degrabă, lăsa bolul jos și îi răspunse hotărât, în timp ce se îndrepta spre curte:

— Tu ești, nea Jinjiao? Hai înăuntru! îi zise el din ușa casei.

— Gao Yang, ieși puțin! Am ceva important de vorbit cu tine.

De astă dată, vocea de la poartă se mai înmuiase un pic. Gao Yang nu îndrăznea să-l întâmpine pe primar cu răceală, așa că se întoarse spre fiica lui de opt ani, care ședea lângă măsuță, ca s-o instruiască. Fata oarbă părea aidoma unei statui mohorâte de lemn, cu ochii negri, strălucitori, ținuiți în gol.

— Xinghua, să nu atingi nimic, că poți să te opărești!

Când ieși afară, simți cum pământul fierbinte îi arde tălpile, iar arșița îl făcu să lăcrimeze pe dată. În timp ce își scutura praful de pe piept, auzi scâncetul copilășului nou-născut, de pe *kang*¹. Parcă și nevasta lui cea beteagă îngâna ceva. Cât așteptase el să i se nască un fiu! Gândul acesta îl înduioșă, privind fereastra întunecată. Dinspre sud-vest se strecura timid mireasma grâului pâr-guit, semn că se apropia vremea recoltelor. Pe neașteptate, își simți inima tare grea, iar un fior ca de gheață îi urcă încetisor pe spinare. Ar fi vrut să se oprească în loc, însă pașii îl purtau tot înainte. Ochii îi lăcrimau de-a binelea din pricina mirosului înțepător de usturoi. Ridică brațul ca să-i șteargă, incredințat de faptul că nu plângea.

— Unchiule, ce s-a întâmplat? Aoleu... măculiță!

Dungi de culoarea jadului îi trecură prin fața ochilor cu iu-țea fulgerului, ca și cum milioane de frunze verzi de usturoi ar fi săgetat aerul. Simți o lovitură cumplită în glezna dreaptă, cât se poate de zăbavnică, apăsătoare, pătrunzătoare până-n măduva oaselor. Din pricina șocului, închise ochii și i se păru chiar că slobozise un strigăt jalnic. Se înclină într-o parte, însă curând veni o nouă lovitură în spatele genunchiului stâng. Urlă din nou, îndoindu-se de șale și pe nesimțite se prăbuși pe treptele de piatră. Ar fi vrut să deschidă ochii, doar că pleoapele îi erau ca de plumb, iar miasma înțepătoare de usturoi le pricinuia ochilor săi dureri greu de suportat. Cu toate că lacrimile îi șiroiau neconținut, știa

¹ Pat de cărămidă care se încălzește precum o sobă, existent în toate casele în China de Nord, unde este foarte frig în timpul iernii.

bine că nu plânge. Când voi să-și ridice capul și să se frece la ochi, o strânsoare rece ca gheața îi cuprinse încheieturile mâinilor. Două pocnituri îi răsunară ascuțit în urechi, de parcă două ace de oțel i-ar fi sfredelit creierul.

Într-un târziu, deschise ochii și privi prin perdeaua nedeslușită de lacrimi. „Doar n-am plâns!” se gândi el, cam nedumerit. Zări doi polițiști vânjoși, îmbrăcați în tunică albă și pantaloni verzi cu vîpușcă roșie. Pe pantaloni se vedeau urme albicioase, dar nici tunicile nu erau tocmai curate, ci erau înțesate de pete negre. Cei doi aveau centiroane maronii, late, de mușama, de care atârnau pistoalele și un baston negru. Doar cataramele, cu strălucirea lor metalică, săreau în ochi. Nici n-apucă să deschidă gura că polițistul îi și flutură prin fața ochilor o hârtie cu sigiliu roșu, spunându-i bălbâit:

— Ești... ești arestat!

Abia atunci Gao Yang zări cătușele de oțel, lucioase, strânse pe încheieturile mâinilor și legate între ele cu un lanț argintiu care se bălângăni alene atunci când ridică brațele. Un fior rece ca gheața îl străbătu din cap până-n picioare, aproape împietrindu-l. Sângele îi aluneca în sloiuri prin vine și, deodată, simți cum întreg trupul i se strânge – testiculele i se retraseră, la fel și intestinele parcă i se făcură ghem. Un jet de urină rece se porni fără stavilă. Ar fi vrut să-și stăpânească toate aceste reacții, să se controleze un pic, dar nu fu chip. Nu se știe de unde, din neant, îi răsunară în urechi acordurile melodioase, tânguite, stârnite pe corzile de *erhu*¹ de Zhang Kou, menestrelul cel orb. La auzul lor, toți mușchii i se destinseră și o stare ca de paralizie puse stăpânire pe el. Cum urina rece i se prelingea pe coapse, simți mai întâi udătura pe fund, după care tălpile îi fură inundate cu totul. Când căzu în genunchi, auzi chiar cum jetul de urină țâșnește și curge, susurând, pe cracii pantalonilor.

Unul dintre polițiști întinse o mână rece ca gheața, îl înșfăcă de braț și îl trase.

— Ri... ridică-te! se bălbâi el.

¹ *Erhu* este un instrument tradițional cu două corzi.

Gao Yang era complet năuc. Ar fi vrut să apuce brațul polițistului, însă cătușele, cu un zăngănit ușor, i se împlântară în carne, zădărnicipu-i orice pornire. Speriat peste măsură, renunță și își lăsă în jos brațele țepene ca niște crengi, cu palmele căuș, de parcă ar fi ținut grijuliu vreun obiect de mare preț.

— Ri... ridică-te! îi răsună în urechi îndemnul polițistului.

Se sforță să se ridice, dar nici nu izbuti bine să pună tălpile pe pământ că o durere cumplită puse stăpânire pe glezna sa. Se înclină și iarăși ajunse în genunchi pe treptele de piatră.

În clipa aceea, polițiștii l-au înșfăcat de subsuori și l-au ridicat. N-avea pic de vlagă în picioare, ceea ce făcu trupul său firav să se bălângăne între cei doi precum limba unui pendul. Polițistul din dreapta îl lovi cu genunchiul în noadă, moment în care uită instantaneu de durerea de la gleznă. Tremura ca varga, însă tot se ridică în picioare. Atunci, cei doi l-au eliberat din strânsoare, iar Bălbâitul a continuat:

— Hai, mișcă!

Lui Gao Yang îi vâjâia capul îngrozitor. Deși știa cât se poate de limpede că nu plânge, lacrimi fierbinți îi scâldau chipul, ca răsărite dintr-un izvor, împăienjenindu-i privirea. Din nou polițistul îl îndemnă să meargă înainte. Blestematele alea de cătușe împlântate în carne, la încheieturile mâinilor, îi deslușeau sensul celor întâmplute – era arestat. Își făcea curaj să-și dezmoțtească limba. Totuși, nu îndrăznea să-l întrebe nimic pe polițist, ci doar să-l țintuiască pe primarul Gao Jinjiao cu o privire demnă de toată mila. Acesta stătea lipit de un salcâm, redus la tăcere.

— Nea Jinjiao... de ce mă arestezi? Ce rău am făcut eu? se tângui el.

Deși acum știa bine că plânge, nici urmă de lacrimă, căci ochii lui parcă secaseră și, pe deasupra, îl ardeau cumplit. Așa îl întreba el pe șeful satului, cel care îl atrăsese într-o capcană ca să-l scoată în curte, numai că acesta nici gând să-i răspundă, ci doar se bălângănea, lovindu-se cu spatele de trunchiul salcâmului ca un copil obraznic pus la colț. La fiecare izbitură, mușchii feței îi tresăltau.

— Nea Jinjiao, eu n-am greșit cu nimic. De ce m-ai păcălit? strigă el.

O bobită de sudoare adăsta pe fruntea primarului, refuzând să se prelingă. Acesta își dezvălui într-un rânjat dinții galbejiți, ca și cum s-ar fi pregătit să tragă un țipăt și apoi s-o rupă la sănătoasa.

Unul dintre polițiști îl lovi din nou pe Gao Yang cu genunchiul în fund, îndemnându-l să meargă.

— Tovarășe... comandante... zise Gao Yang întorcându-se spre el, nu cumva m-ați arestat din greșală? Pe mine mă cheamă Gao Yang. Sigur este o confuzie la mijloc...

— Pe tine te vrem! spuse Bâlbâitul.

— Mă cheamă Gao Yang!

— Pe tine te vrem!

— Ce rău am făcut de mă arestați?

— Pe 28 mai, la prânz, ai fost în fruntea celor care au distrus sediul Guvernului Județean, spuse dintr-o răsuflare Bâlbâitul.

Gao Yang văzu negru în fața ochilor și se prăbuși la pământ. După ce l-au adunat de pe jos, își reveni și întrebă timid:

— Păi, asta se cheamă infracțiune?

— Mda, se cheamă infracțiune. Hai, mișcă!

— Da' n-am fost singur... Au intrat acolo o mulțime de oameni...

— N-o să scape nici unul.

Cu privirea în pământ, Gao Yang se gândi că mai bine și-ar zdrobi capul de zidurile casei și ar termina odată cu tot chinul, însă cei doi polițiști îl înșfăcaseră bine, de o parte și de alta, ca nu cumva să le scape. Deodată, se auzi iarăși cântecul acela emoționant și trist al menestrelului Zhang Kou:

*În al zecelea an al Republicii
Un tânăr cu sângele fierbinte
Veni în Paradis ca din neant,
Să ducă stindardul roșu mai departe.
El îndemna sătenii cu birul să se lupte.
Mai-marii din județ soldații au chemat,
Pe dată l-au încercuit,
L-au prins pe bietul Gao Dayi,*

*Și capul i-au tăiat.
Acesta era dârz, neînfricat,
Căci asemenea lujerilor,
Comuniștii nicicum nu ar fi abdicat.*

Simți cum un val de căldură îi inundă burta, în timp ce picioarele își recăpătau vigoarea. Cu buzele tremurânde, avu un imbold ciudat să strige un slogan. Își întoarse fața și privirea îi rămase ațintită asupra stemei roșii de pe pălăria cu boruri largi a polițistului. Pe dată, cuprins de rușine și remușcări, Gao Yang se grăbi să-și plece capul, întinse brațele și îi urmă pe polițiști cu supușenie.

Apoi auzi în spatele său un zgomot și, întorcându-și capul, o zări pe Xinghua, fiica lui, cum ciocănea ușurel în pământ cu bățul acela de bambus pârlit și crestă, în căutarea drumului. Tot ciocăni așa până ajunse pe treptele de piatră de la intrarea în casă. Cât de limpede și cât de dureros îi răsuna zgomotul acela în suflet! Îi tremura bărbia și nu se putea stăpâni nicicum, drept care lacrimi fierbinți îi năvăliră iarăși în ochi. Acum știa că plânge de-adevăratelea. Ar fi vrut să rostească ceva, dar parcă i se pusese un nod în gât.

Xinghua purta o pereche de pantaloni roșii, iar în picioare avea gumari roșii, legați cu șireturi negre. Era plină de praf pe burtă și pe gât. Tunsoarea băiețească îi lăsa la vedere urechile palide. Gao Yang se străduia să scape de nodul din gât, dar fără succes.

Fata călca ușor, cu teamă, ridicând mult piciorul – nu băgase de seamă niciodată până atunci ce picioare lungi avea fiica lui. Pășii peste prag și se opri în locul unde se prăbușise el în genunchi ceva mai devreme. Se sprijinea ușor de bățul de bambus, un pic mai înalt decât ea. Gao Yang înțelese cât crescuse fiica lui pe nesimțite. Se străduia să scape de nodul din gât, în timp ce privea chipul adumbrat al fetei, cu ochișorii aceia ca două mărgeluțe negre, lucioase. Erau de un negru închis, demonic, parcă fără pic de alb în ei. Fata își înclină ușor capul, iar în clipa aceea pe față i se așternu o expresie de om matur. Îl chemă șoptit mai întâi, apoi plângând, ca după câteva momente să strige amar:

— Tăticule!

Cu toată puterea de care era în stare își înghiți nodul acela care îi luase vocea cu totul, odată cu lacrimile care se rostogoleau pe obraji, ajungându-i pe buze. Unul dintre polițiști îl împinse șovăielnic și îi spuse încet:

— Hai, mai repede! În câteva zile o să-ți dăm drumul.

Gao Yang privi chipul nesuferit al polițistului bâlbâit și simți adevărate spasme în burtă, apoi în gât. Deschise gura și scuipe o spumă alb-albăstruie, curățindu-și astfel gâtul. Apoi, se grăbi să strige:

— Xinghua, să-i spui mamei...

N-apucă să-și termine vorba că din nou i se puse un nod în gât. Se apropie de scară și aplecându-se ușor în față, zise:

— Du-te și spune-i mamei tale că pe tata l-a luat poliția.

Gao Yang o văzu pe fată că încearcă să se așeze în fund pe pragul ușii, dar dezechilibrându-se, se lăsă pe spate atât de mult, încât abia mai reuși în ultima clipă să se sprijine cu o mână de pământ, ca să nu cadă. Cu cealaltă mână se propti cu bățul de bambus și izbuti să se ridice în picioare imediat. Gao Yang o văzu cum deschide gura de parcă ar fi vrut să strige, dar în urechi îi răsună o bubuitură și nimic altceva. Greața pusese stăpânire pe el. Fata semăna cu o maimuță în lanțuri, biciuită și târâtă, dar care nu scotea nici un sunet, ci doar țopăia dezlănțuită de colo-colo. Lovea cu bățul treptele de piatră, lovea pragul de lemn putred, lovea pământul uscat, iar în urma loviturilor rămâneau dâre palide.

Din curte se auzeau strigătele disperate ale soției.

— Domnule primar Gao, mergi dumneata înainte, că știi drumul! au spus polițiștii în gura mare.

Apoi, l-au înșfăcat pe Gao Yang, fiecare de câte un braț, de parcă ar fi luat pe sus un copil obraznic, dar neputincios. L-au scos din curte mai mult târâș și au pornit grăbiți spre capătul satului.

Tras cu forța, Gao Yang nădușise din cap până-n picioare, iar inima-i bătea cu putere în piept. Când se opri ochilor în cele din urmă și își ridică privirea, zări o pădurece întunecată de salcâmi. La marginea ei, înspre apus, erau trei case cu țiglă roșie pe acoperiș. Cum nu se întâmpla să meargă adeseori mai departe de satul lui, nu știa prea bine cine locuia pe acolo. Polițiștii l-au dus chiar la pădurecea aceea, unde s-au oprit ca să se îndrepte de spinare și să-și tragă suflul. Gao Yang observă atunci că aveau hainele learcă de sudoare pe umeri și în dreptul șalelor, ceea ce-i stârni respect, dar și multă milă pentru toată truda lor. Primarul Gao Jinjiao se strecură printre salcâmi, ușor aplecat de spate și apoi, la întoarcere, le spuse în șoaptă:

— În cameră... m-am ridicat la geam și m-am uitat înăuntru. Stă tolănit pe *kang* și doarme.

— Cu... cum îl areștam? îl întrebă Bâlbâitul pe tovarășul său. Să-l păcălească primarul Gao să iasă afară! Țsta a fost în armată. Tare mă tem că n-o scoatem la capăt prea ușor cu el.

Acum pricepea el spre cine ținteau, pe cine voiau ei să aresteze. Gao Ma! Cu siguranță era Gao Ma! Privi disprețuitor capul chel al lui Gao Jinjiao și simți un îmbold aprig să se repeadă și să-l muște, însă într-o clipă furia aceea se risipi și în locul ei un gând neobișnuit se cuibări în mintea lui: polițiștii să mai aresteze câțiva oameni alături de el. „Dacă i-ar aresta pe toți bărbații din sat, atunci s-ar mai liniști și nevastă-mea“, se gândi el. „Cel mai bine ar fi să-l aresteze pe Gao Ma, că, de o fi să stau în închisoare, atunci acolo ne trebuie o căpetenie, iar el este cel mai potrivit.“

— Nu-i cazul să-l trimitem pe primar. Intrăm în forță și-l săltăm. Și, dacă n-o merge așa, atunci ne punem cu bastoanele pe el și-l doborâm la pământ, sugeră unul dintre polițiști.

— Domnilor ofițeri, păi... eu nu prea mai am treabă pe aici. Am plecat! spuse Gao Jinjiao.

— Cu... cum n-ai treabă? Stai cu ochii pe ăsta!

Gao Yang îl privi cu ură pe Gao Jinjiao.

— Domnule ofițer, eu chiar că nu pot să-l păzesc. Dacă cumva fuge... nu pot să-mi asum eu singur treaba asta.

Și, zicând acestea, îi aruncă o privire pe furiș lui Gao Yang. Bâlbâitul își șterse sudoarea de pe față cu mâneca și întreabă:

— Gao Yang, ai îndrăzni tu s-o ștergi de aici?

Acesta, într-un avânt neașteptat de curaj, pe un ton sfidător, răspunse rânjind:

— Aș îndrăzni!

Bâlbâitul se hlizi și, dezvăluindu-și dinții ca niște colți scânteietori de tigru, continuă:

— Aaaa... auzi? Ar îndrăzni să fugă. Știi tu vorba aia: „O fugi călugărul, dar templul rămâne tot pe loc“.

Nici una, nici două, Bâlbâitul scoase de la brâu un snop de chei lucioase, pipăi puțin cătușele și apoi le deschise cu un păcănit înfundat. Îl privea surzător pe Gao Yang, în timp ce acesta își freca încheieturile mâinilor pe urmele vineții lăsate de cătușe, cuprins parcă de un val imens de recunoștință. Gao Yang simți din nou cum îl podidește plânsul, dar de astă dată își zise în sinea sa cu năduf: „N-au decât să curgă lacrimile. Eu nu plâng“.

Încrăzător, își ridică privirea către polițiști și se încumetă să-i întrebe:

— Tovarăși, asta înseamnă că pot să plec acasă?

— Să pleci acasă? Îi răspunse unul dintre polițiști tot cu o întrebare. De dus înapoi, te-om duce noi, dar nu acum. Stai cătinel!

Bâlbâitul îi făcu semn din ochi tovarășului său, care se duse de îndată în spatele lui Gao Yang și îl împinse cu putere, lipindu-l de un salcâm. Izbitura de scoarța aspră a copacului îi pricinui o mare julitură pe nas. Cei doi îi traseră brațele în jurul copacului și până să apuce el să se dezmeticească, se și trezi încătușat din nou. Îmbrățișând un copac atât de mare, nu mai era chip să-și vadă mâinile, căci era una cu copacul. De furie, izbi copacul cu fruntea de câteva ori, iar agitația sa le pricinui frunzelor un tremurat ușor. Cicadele, deranjate și ele, săreau speriate care încotro. Le simțea stropii reci pe care i-i trimiteau pe gât.

Cuprins

*Întru apărarea demnității romanului
de mari dimensiuni / 5*

Baladele usturoiului din Paradis / 15

Notă asupra ediției revizuite / 393